

МОНІТОРИНГ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ

УДК 378. 046-021.68:37.011.3-051(477)

СВІТЛАНА ТОЛОЧКО

[https://ID ORCID: 0000-0002-9262-2311](https://orcid.org/0000-0002-9262-2311)
svitlana-tsv@ukr.net; tolochkosvitlana331@gmail.com

кандидат педагогічних наук

Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова
м. Київ, вул. Пирогова, 9

ЯКІСТЬ ПІДГОТОВКИ ПЕДАГОГІВ У СИСТЕМІ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ ДЛЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Визначено фактори, які зумовили необхідність забезпечення якості освітньої діяльності педагогів у системі післядипломної освіти. Уточнено зміст термінів «якість освіти», «якість освітньої діяльності», «якість підготовки педагогів» з метою визначення категоріального апарату й термінологічної бази дослідження. Розглянуто критерії і складові якості підготовки педагогів, визначено внутрішню й зовнішню системи забезпечення вказаного процесу, а також види цільових функцій. Означено можливі шляхи забезпечення якості освітніх послуг і відповідно якості підготовки педагогів на трьох рівнях: системи освіти, закладів вищої освіти (факультетів), кафедр. Досліджено складові процесу визначення якості: якісний контингент студентів; контроль навчальної роботи; гнучкість побудови освітнього процесу, його технологічність та інноваційність; методичне консультування; організаційна динамічність підготовки фахівців; усвідомлена перспектива; стимулювання й ініціювання мотивації щодо поліпшення якісних показників успішності; збереження, генерація та акумулювання науково-педагогічної еліти закладу вищої освіти. Зазначено, що для здійснення процедури визначення якості підготовки педагогів діють чинні нормативні документи, зокрема Кваліфікаційні характеристики професій (посад) педагогічних та науково-педагогічних працівників і Національна рамка кваліфікацій, українські вчені розробили методики групового експертного оцінювання діяльності закладів вищої освіти та оцінювання компетентності експертів з питань вищої освіти, а також національну модель підготовки методологів вищої кваліфікації.

Ключові слова: *якість, підготовка педагогів, критерії, складові, функції.*

СВЕТЛАНА ТОЛОЧКО

кандидат педагогических наук

Национальный педагогический университет имени М. П. Драгоманова
г. Киев, ул. Пирогова, 9

КАЧЕСТВО ПОДГОТОВКИ ПЕДАГОГОВ В СИСТЕМЕ ПОСЛЕДИПЛОМНОГО ОБРАЗОВАНИЯ ДЛЯ УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ

Определены факторы, которые обусловили необходимость обеспечения качества образовательной деятельности педагогов в системе последипломного образования. Уточнено содержание терминов «качество образования», «качество образовательной деятельности», «качество подготовки педагогов». Рассмотрены критерии и составляющие качества подготовки педагогов, определены внутренняя и внешняя системы обеспечения данного процесса, а также виды целевых функций. Отмечены возможные пути обеспечения качества образовательных услуг и соответственно качества подготовки педагогов на трех уровнях: системы образования, учреждений высшего образования (факультетов), кафедр. Исследованы составляющие процесса определения качества: качественный контингент студентов; контроль учебной работы; гибкость построения образовательного процесса, его технологичность и инновационность; методическое консультирование; организационная динамичность подготовки специалистов; осознанная перспектива; стимулирование и инициирование мотивации по улучшению качественных показателей успеваемости; сохранение, генерация и аккумуляция научно-педагогической элиты учреждения высшего образования.

МОНІТОРИНГ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ

Отмечено, что для осуществления процедуры определения качества подготовки педагогов действуют нормативные документы, в частности Квалификационные характеристики профессий (должностей) педагогических и научно-педагогических работников и Национальная рамка квалификаций. Украинские ученые разработали методики группового экспертного оценивания деятельности высших учебных заведений и оценки компетентности экспертов по вопросам высшего образования, а также национальную модель подготовки метрологов высшей квалификации.

Ключевые слова: *качество, подготовка педагогов, критерии, составляющие, функции.*

SVITLANA TOLOCHKO

Candidate of Pedagogical Sciences
National Pedagogical Dragomanov University
Kyiv, 9 Pirogov St.

THE QUALITY OF TEACHER TRAINING IN THE SYSTEM OF POSTGRADUATE EDUCATION FOR SUSTAINABLE DEVELOPMENT

The modern reform of domestic educational system requires of higher education institutions observing the quality of learning activity and ensuring the quality of teachers' professional activity. The purpose of this article is to study and analyze scientific research on the problem of ensuring teachers' training quality, and determine the criteria for their evaluation in the system of postgraduate education for sustainable development. To reach the purpose, the following tasks were set: to analyze psychological and pedagogical domestic scientists' works on the researched subject; to clarify the meaning of the term «teacher training quality»; to determine the categorical apparatus and terminological basis of the study; to consider domestic practice of solving educational problems related to the subject of this study. In the process of carrying out the research, the following methods were used: theoretical and methodological analysis of literary sources to identify the factors influencing social and educational environment for teacher training and professional development; system and structural; comparative in the definition of general and special laws, trends of development, spheres of mutual influence of educational systems, science, cultures. The work analyzes domestic scientists' psychological and pedagogical works on the subject. The factors that determined the need to ensure the quality of teachers' educational work in the system of postgraduate education were determined. The content of the terms «the quality of education», «the quality of educational work», «teacher training quality» is specified. The criteria and components of teachers' training are considered, the internal and external systems of providing this process, types of target functions through formation, transmission and dissemination of knowledge are determined. The possible ways of ensuring the quality of educational services and teacher training quality at three levels are identified: education system, higher educational institutions (faculties), departments. The components of quality determination process are investigated: qualitative student contingent; the control of educational work; flexibility of building the educational process, its technological and innovative character; methodical counseling; organizational dynamics of training specialists; acknowledged prospect; stimulation and initiation of motivation for enhancement of students' progress; preservation, generation and accumulation of scientific and educational elite of higher educational institutions. It is noted that in order to implement the procedure for determining teacher training quality, normative documents are valid, especially Qualification characteristics of professions (positions) of pedagogical academic staff and National qualification framework. Methods of group expert evaluation of higher education institutions' activity and experts' professional assessment of higher education issues, the national model of training of methodologists of higher qualification are developed by domestic scientists. The urgency of this problem is confirmed by conclusion on direct dependence of teacher training quality and on the quality of educational services provided by the NGO.

Keywords: *teacher training quality, criteria and components of quality determination process, target functions.*

Сучасне реформування системи освіти в Україні відбувається у вкрай важких воєнно-політичних умовах, ускладнюється нестабільними соціальними й економічними чинниками, адже певні несприятливі для навколишнього середовища та гуманітарної політики тенденції на Сході країни впливають негативно на все суспільство. Тож перед науковою й освітянською спільнотою ставляться завдання розрахувати локальні, регіональні індикатори та індекси сталого розвитку для аналізу стану соціально-економічних систем, обґрунтувати та приймати управлінські рішення, а також для активізації підходів щодо усунення соціальної, інтелектуальної, національно-етнічної нерівності. Однак навіть у таких умовах (а можливо, саме всупереч їм) мають виконуватися вимоги до якості освітньої діяльності. «Освіта відтворює

й нарощує інтелектуальний, духовний та економічний потенціал суспільства, є стратегічним ресурсом поліпшення добробуту людей, забезпечення національних інтересів, зміцнення авторитету й конкурентоспроможності держави на міжнародній арені» [9].

Проблема забезпечення якості освітньої діяльності в системі післядипломної освіти є предметом спеціальних досліджень філософів, педагогів, соціологів, психологів тощо. Так, у напрямі дослідження філософії неперервної освіти працюють науковці В. Андрущенко, В. Бех, В. Кремінь, В. Лутай, В. Огнев'юк. Важливими в дослідженнях вітчизняних педагогів є напрями: проблеми якості вищої освіти: В. Байденко, Я. Болюбаш, Л. Ващенко, О. Зінченко, Г. Єльнікова, О. Павлова; створення й впровадження систем якості у вищій освіті: В. Белов, Л. Віткін, Т. Гордієнко, Н. Рідей, Г. Хімичева, А. Шевцов. Певні аспекти проблеми якості освітньої діяльності та професійного розвитку педагогів знаходять відображення також і в роботах вітчизняних соціологів: В. Бакірова, М. Галагузової, М. Добрускіна, Г. Штинової, О. Якуби. Психологію професійної діяльності та професійного розвитку педагога вивчають Г. Балл, І. Бех, С. Максименко, Е. Помиткін, В. Рибалка й ін.

Необхідність забезпечення якості освітньої діяльності педагогів у системі післядипломної освіти зумовили такі фактори: недостатня ресурсна підтримка професійної діяльності педагогів, практично повна відсутність сучасної експериментально-лабораторної бази й обладнання як для підготовки фахівців природничих і технічних спеціальностей, професійного навчання, так і для їх професійної діяльності [6]; відсутність практичних механізмів діяльності методичних служб освітніх закладів з організації адаптації педагогів до постійних змін сучасного суспільства; неспроможність закладів вищої освіти (ЗВО) використовувати надану чинним законодавством автономію й функціонувати як методологічні центри, інноваційні лабораторії, ініціатори суспільних перетворень тощо; надмірна бюрократизація й задокументованість освітнього процесу, що призводить до перевантаження в діяльності педагогів і зміщення акцентів із власне викладацької діяльності на «паперотворчість»; недосконалість системи громадського й державного контролю за діяльністю освітніх закладів і педагогів, критеріїв і механізмів об'єктивної оцінки їхньої роботи.

Метою статті є вивчення й аналіз наукових досліджень із проблеми забезпечення якості підготовки педагогів, визначення критеріїв її оцінки в системі післядипломної освіти для сталого розвитку.

Для досягнення мети були поставлені завдання: проаналізувати психолого-педагогічні праці вітчизняних учених за темою дослідження; уточнити зміст терміна «якість підготовки педагогів» для визначення категоріального апарату й термінологічної бази дослідження; розглянути вітчизняну практику вирішення освітніх проблем.

У процесі виконання завдань дослідження використовувалися методи: теоретико-методологічний аналіз літературних джерел з метою виявлення чинників впливу суспільного й освітнього середовища на підготовку і професійний розвиток педагога; системно-структурний (класифікація, систематизація); порівняльний – визначення загальних та особливих закономірностей, тенденцій розвитку, сфери взаємовпливу систем освіти, науки, визначення їх своєрідності або спорідненості.

Загальновідомо, що якість є одним із найактуальніших завдань сучасної реформованої освіти. Вона повинна забезпечити її модернізацію, оновлення цілей, змісту і методів з урахуванням швидко змінюваних вимог економіки й виробництва, науки й суспільних взаємин, забезпечення кадрових і матеріальних ресурсів.

Насамперед з'ясуємо дефініцію понять «якість освіти», «якість освітньої діяльності». Закон України «Про освіту» ці поняття тлумачить так: якість освіти – відповідність результатів навчання вимогам, установленим законодавством, відповідним стандартом освіти та/або договором про надання освітніх послуг; якість освітньої діяльності – рівень організації, забезпечення й реалізації освітнього процесу, що забезпечує здобуття особами якісної освіти та відповідає вимогам, установленим законодавством та/або договором про надання освітніх послуг [10].

Кожне з цих понять вимагає розробки критеріїв оцінювання. Словник української мови дає таке визначення поняттю «критерій»: «Підстава для оцінки, визначення або класифікації чогось; мірило» [12, с. 349]. У широкому вжиткові це слово має значення: ознака, на основі якої здійснюється оцінка або класифікація чого-небудь.

МОНІТОРИНГ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ

Проблемні питання управління якістю підготовки фахівців аналізували О. Барабаш, Т. Барабаш, О. Гострик. На думку науковців, якість підготовки спеціалістів можна визначити такими складовими: знаннями, професійною компетентністю, уміннями, освітньою компетентністю, автономністю, соціальною адаптивністю, професійною адаптивністю [1]

М. Мазурок, досліджуючи критерії й показники розвитку професійної компетентності педагогічних і науково-педагогічних працівників (ПП і НПП) у процесі підвищення їх кваліфікації, обґрунтовує значення об'єктивної оцінки здобутків реальної професійної діяльності, яка свідчатиме про якісні характеристики педагогічного потенціалу вчителя. Серед здобутків професійної діяльності педагога названі: сумлінне виконання ним професійних обов'язків, додержання науково-методичних рекомендацій, використання ефективних традиційних і новітніх форм, методів, засобів і прийомів роботи, що сприяють забезпеченню позитивних результатів. Ці досягнення, стверджує науковець, і є показниками компетентності вчителя та сприятимуть його розвитку як професіонала. Та й сама професійна компетентність має нормативну основу застосування із визначеними критеріями якості діяльності, що проявляються як певний ступінь професіоналізму. Визначення рівнів сформованості професійної компетентності в учителів-слухачів курсів неможливе без виявлення критеріїв оцінки професійної компетентності та встановлення відповідних показників [8].

«Ще одна характеристика якості підготовки вчителя виникає у зв'язку із цільовою функцією, яку вчитель реалізує засобами професійної діяльності по відношенню до організації діяльності своїх учнів, – стверджує Е. Карпова. – Вона може бути розвивальною, навчальною, виховною, фасилітативною, профілактичною, просвітницькою та іншою. Зазначені вектори окреслюють простір прояву якості підготовки вчителя в системі освіти і свідчать про реальну можливість використання різних критеріїв для її оцінювання» [4].

Вимоги до якісної підготовки фахівців із педагогіки вищої школи досліджували І. Драч, Г. Кашкар'юв, А. Кузьмінський, Т. Ріктор, З. Рябова. Так, А. Кузьмінський зазначає, що процес підготовки фахівців із педагогіки вищої школи має такі функції: 1) продукування знань – наукові дослідження, упровадження їх у практику, експертиза; розробка нових навчальних дисциплін, освітніх програм, науково-методичного супроводу; 2) передання знань – навчальний процес у розмаїтті форм, методів, засобів і освітніх технологій; 3) поширення знань – видання навчальних посібників, наукових монографій, статей; виступи перед громадськістю, участь в наукових, навчально-методичних і культурно-просвітницьких заходах регіонального, всеукраїнського і міжнародного рівнів; 4) формування в того, хто навчається, уміння й усвідомлення необхідності навчатися упродовж усього життя [7, с. 138].

На думку Г.Кашкар'юва, якість підготовки фахівця буде залежати від потенційних можливостей ЗВО, рівня технологій навчання, досконалості організації й управління і є складовою процесу розвитку його професійної педагогічної компетентності [5].

Під професійною педагогічною компетентністю ми розуміємо цілісну інтегративну особистісну характеристику викладача, котра передбачає безперервне становлення педагога, спроможного аналізувати сучасні тенденції розвитку освіти й науки, провадити освітню діяльність випереджального характеру, бути провідником позитивних змін, мати високі показники інтелектуального розвитку й емоційного інтелекту, для якого «таке поняття як «розвиток особистості» стає стрижневим поняттям теорії і практики забезпечення якості освіти, зокрема вищої» [9].

Аналіз праць науковців [1; 3; 4] і наші дослідження [13; 14] уможливають таке тлумачення терміна «якість підготовки педагогів»: здатність виконувати професійну діяльність, набуту в процесі спеціальної підготовки в педагогічному ЗВО; професійна діяльність людини, яку вона здійснює щодо тих, кого навчає, їхніх батьків, колег, адміністрації, суспільства загалом; застосування ефективних традиційних і новітніх форм, методів, засобів і прийомів; професійна самостійність і мобільність; соціальна й професійна адаптивність.

Серед можливих шляхів забезпечення якості освітніх послуг, відповідно і якості підготовки педагогів, на думку науковців і за нашими спостереженнями [5; 11; 9; 13; 14], є:

– на рівні системи освіти: 1) необхідність вироблення адекватної сучасним запитам суспільства, держави й особистості освітньої політики, принципів і стратегічних напрямів її розвитку; 2) розроблення і впровадження систем управління якістю на відповідність міжнародним стандартам ISO 9000, а саме: орієнтація на споживача, системний підхід,

залучення всього персоналу, прийняття рішень на основі фактів, процесний підхід, співробітництво; 3) особлива актуалізація глобалізації всіх сфер життєдіяльності особистості й суспільства в умовах загальноцивілізаційних тенденцій сучасного світу, що вимагає від вищої школи надати молодій людині елементарних можливостей інтегруватися в різні соціуми, самовизначатися, бути конкурентоспроможною на світовому ринку праці; 4) зміна методів, способів, форм, технологій навчальної діяльності як основних складових модернізації вищої освіти, впровадження інтерактивного навчання; 5) перехід світової спільноти до розвитку у формі «суспільства знань», у межах якого пріоритетним є формування вміння вчитися, оволодівати навичками пошуку інформації, здатності до самонавчання впродовж життя;

– на рівні системи ЗВО (факультету): 1) створення системи управління якістю, що сприяє ЗВО (факультету) у підвищенні задоволеності замовників; 2) впровадження моделі компетентнісного, особистісно орієнтованого освітнього процесу, яка передбачає визнання студента суб'єктом цього процесу; 3) підхід, що спонукає керівництво ЗВО (факультету) аналізувати вимоги замовників, визначати процеси, які сприяють підготовці компетентних педагогів, прийнятних для замовника; 4) систематичний і відкритий контроль за діяльністю ЗВО (факультету), педагогів і спрямовування його до безупинного розвитку, що охоплює розроблення політики й цілей у сфері якості, планування й контролю; 5) підвищення відповідальності керівників ЗВО (факультету) за результати підготовки компетентних учителів; 6) залучення й підтримка педагогів до процесу управління ЗВО; 7) забезпечення необхідного рівня компетентності для ефективного функціонування факультету й кафедр;

– на рівні кафедри: 1) підготовка й видання навчальних посібників, підручників тощо; 2) розробка, рецензування й організація видання навчально-методичних комплексів дисциплін, формування фонду навчально-методичної літератури; 3) системне поновлення бази даних електронної бібліотеки; підготовка та проведення наукових, методичних і науково-практичних семінарів; 4) проведення інструктивно-методичних занять із викладачами; діяльність предметно-методичних комісій; наукові дослідження з актуальних наукових проблем; робота наукових студентських гуртків, організація участі студентів у конференціях, олімпіадах тощо.

Процес визначення якості – це багатогранна діяльність, що включає декілька складових, кожна з яких впливає на якість підготовки фахівців і проявляється через організацію методів і прийомів освітніх заходів, а саме: якісний контингент студентів; контроль навчальної роботи; гнучкість побудови освітнього процесу, його технологічність та інноваційність; методичне консультування; організаційна динамічність підготовки фахівців; усвідомлена перспектива; стимулювання й ініціювання мотивації щодо поліпшення якісних показників успішності; збереження, генерація та акумулювання науково-педагогічної еліти ЗВО [1].

«Свого часу OECD і UNESCO ініціювали розроблення рекомендацій щодо забезпечення якості вищої освіти в міжнародному просторі, однак різниця між міжнародними й національними підходами щодо системи управління (менеджменту) якістю (СУЯ, СМЯ) потребували відповідного доопрацювання й адаптації» [2, с. 17]. Основою для оцінювання якості вищої освіти та професійної підготовки, а також якості діяльності ЗВО є стандарти вищої освіти (ВО). Визначають такі види стандартів ВО України: державний стандарт ВО, галузеві стандарти, стандарти ВО ЗВО. До стандартів ВО входять: освітньо-кваліфікаційні (освітньо-наукова) характеристики (ОКХ); освітньо-професійні (освітньо-наукова) програми (ОПП); засоби діагностики якості освіти, які проаналізовано в попередніх наших дослідженнях [13, с. 90 – 96]. У вищевказаній праці зазначено, що запровадження системи якості вищої освіти відповідно до стандартів та рекомендацій Європейської асоціації забезпечення якості (ENQA) включає стандарти й рекомендації щодо: процесів внутрішньої якості освіти ЗВО; процесів зовнішньої якості освіти ЗВО; процесів зовнішньої якості в агенціях із забезпечення якості. Влітку 2008 розпочав свою діяльність Європейський реєстр агенцій із забезпечення якості, учасником якого є Україна.

До критеріїв внутрішнього оцінювання якості вищої освіти, яке базується на самооцінюванні якості в конкретному ЗВО, запропонованих Болонською робочою групою, віднесені: 1) методика та процедури забезпечення якості; 2) моніторинг і періодичний перегляд програм; 3) оцінювання студентів; 4) забезпечення якості роботи НПП; 5) джерела навчання та підтримки студентів; 6) інформаційні системи; 7) громадська поінформованість.

Критерії та вимоги зовнішнього оцінювання якості вищої освіти з погляду відповідальності перед суспільством включають: 1) результати внутрішнього оцінювання якості ВО; 2) чітке визначення процедур, їх стабільність, публікація, критерії, доведення до відома громадськості; 3) критерії для прийняття рішень; 4) опублікований звіт про результати оцінювання, доведення їх до відома широкої громадськості; 5) додаткові процедури; 6) регулярний контроль; 7) системний аналіз [13, с. 94].

Відтак можемо стверджувати про дотримання прийнятих зобов'язань щодо виконання процесів внутрішнього й зовнішнього оцінювання якості вищої освіти, однак навіть означена в Законі України «Про вищу освіту» Національна агенція із забезпечення якості освіти так і не запрацювала, а отже, на відміну від трирівневої європейської системи забезпечення якості ВО, українська лишається впродовж десятиліть дворівневою [13, с. 96].

Відповідно до європейських стандартів найважливішим ресурсом, який впливає на якість вищої освіти, є викладачі. До них висувається певний перелік вимог, зокрема досвід, знання й розуміння предмета, який вони викладають. ЗВО повинні ретельно підходити до відбору викладачів, перевіряючи їхній рівень компетентності, а також створювати умови для подальшого підвищення кваліфікації [16]. Такі вимоги подає держава у Кваліфікаційних характеристиках професій (посад) педагогічних та науково-педагогічних працівників навчальних закладів через обґрунтування завдань і обов'язків, знань і кваліфікаційних вимог. Національна рамка кваліфікацій теж містить системний і структурований за компетентностями опис кваліфікаційних рівнів за допомогою обґрунтування знань, умінь, комунікації, автономності й відповідальності за 9 рівнями.

Ми повністю підтримуємо позицію розробників Концепції розвитку педагогічної освіти, які пропонують: «На рівні з іншими регульованими професіями (правничі, лікарські, військові, морські тощо) засади підготовки та професійного вдосконалення ПП потребують законодавчого врегулювання та відповідно до цього мають бути визначені через галузеву систему кваліфікацій і додаткові вимоги до систем внутрішнього й зовнішнього забезпечення якості педагогічної освіти (її змісту освіти, кадрового й матеріально-технічного забезпечення тощо)» [6].

Нині переважна більшість університетів розробила та впровадила у власну діяльність СУЯ (СМЯ) підготовки фахівців, недоліком яких можна вважати різнорівневість критеріїв і шкал оцінювання, що унеможливує процес взаємного зіставлення. «Проте необхідно відзначити, що створення й упровадження системи управління якістю не може гарантувати термінове її підвищення в процесі навчання. Цей процес послідовний і безперервний. У разі формального застосування СУЯ, при якому основні принципи не будуть діяти постійно, виникає ризик, що вона може стати навіть на заваді розвитку навчального закладу» [11].

Відтак українські науковці розробили методики й методології групового експертного оцінювання діяльності ЗВО та оцінювання компетентності експертів з питань ВО, а також національну модель підготовки метрологів вищої кваліфікації. Ці документи містять питання стосовно кадрового забезпечення ЗВО, зокрема: кількість кваліфікованих викладачів: які задіяні в роботі ЗВО та рівень їх кваліфікації; котрі займаються розробкою навчальних програм, викладанням і практичною діяльністю; що, крім викладацької, задіяні в написанні навчальних посібників і підручників; які мають науковий ступінь та/або вчене звання; котрі володіють специфічними знаннями у сфері своєї діяльності й іноземними мовами; що ґрунтовно володіють навичками роботи на комп'ютері, із принтером, факсом, іншими засобами зв'язку та з оргтехнікою; відряджених за кордон для педагогічної, науково-педагогічної й наукової роботи відповідно до міжнародних договорів України, а також договорів між ЗВО й іноземними партнерами [2, с. 160–168].

«Якість експертного оцінювання обумовлюється поетапним вирішенням завдань оцінки станів, явищ, проблем, їх кількісно-якісних характеристик, багатофакторних, різновекторно спрямованих процесів розвитку; потенційних науково-організаційних і науково-методичних можливостей дослідницької групи, установи, науковця, добору методів і методик дослідження, достовірних інформаційних джерел, матеріально-технічного, наукового, програмно-аналітичного, фінансового забезпечення; незалежного, неупередженого експертного заключення оцінювачів, їх відповідальності за засоби, форми процесу оцінювання, а також обґрунтовані мінімізовані ризики до обраних і ухвалених рішень експертиз щодо прогнозування та моделювання стану й розвитку процесів, систем» [15, р. 171].

Зважаючи на здійснений вище аналіз можемо стверджувати, що питання оцінювання якості підготовки педагогів, визначення критеріїв, створення методик експертного оцінювання залишаються й донині актуальними, розглянуті аспекти з оцінки якості потребують модернізації напрямів їхнього обґрунтування.

Актуальність вказаної проблеми підтверджується висновком про пряму залежність якості підготовки педагогів і відповідно якості надаваних ЗВО освітніх послуг, що стосується суспільства взагалі й здобувачів освіти зокрема. Якість майбутнього нашої країни – у формуванні системи теоретичних і практичних знань про стійкий розвиток моделі використання природних ресурсів, у тому числі людського капіталу, а також підготовка ЗВО майбутніх фахівців до комплексного, об'єктивного і творчого підходу в обговоренні найбільш гострих і складних проблем стійкого розвитку.

Перспективи подальших пошуків у напрямі дослідження пов'язуємо з аналізом сучасного особистісного й професійного розвитку педагогів у системі післядипломної освіти для сталого розвитку залежно від якості підготовки.

ЛІТЕРАТУРА

1. Барабаш О. О. Проблемні питання управління якістю підготовки фахівців / О. О. Барабаш, Т. М. Барабаш, О. М. Гострик. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dspace.oneu.edu.ua/jspui/bitstream/.pdf>.
2. Габер А. А. Удосконалення науково-методологічних засад забезпечення якості вищої та післядипломної освіти в сфері метрології: дис. ... канд. тех. наук: 05.01.02 / А. А. Габер. – Одеса, 2015. – 188 с.
3. Єсіна О. Г. Критерії оцінки якості підготовки сучасних фахівців / О. Г. Єсіна // Теорія та методика навчання фундаментальних дисциплін у вищій школі: збірник наукових праць. – Кривий Ріг: НМетАУ, 2012. – Вип. VII. – С. 84–90.
4. Карпова Е. Е. Проблема оцінювання якості підготовки вчителів у вищих навчальних закладах в контексті болонського процесу / Е. Е. Карпова. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://scienceandeducation.pdpu.edu.ua/-doc/2009/7_-2009/23.pdf.pdf.
5. Кашкар'юв Г. Управління якістю підготовки фахівців як складова процесу формування професійної компетентності майбутнього вчителя правознавства / Г. Кашкар'юв. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://scienceandeducation.pdpu.edu.ua/doc/2009/7_2009/25.pdf.pdf.
6. Концепція розвитку педагогічної освіти. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-konceptsiyi-rozvitku-pedagogichnoyi-osviti>.
7. Кузьмінський А. І. Педагогіка вищої школи: навч. посіб. / А. І. Кузьмінський. – К.: Знання, 2005. – 486 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.info-library.com.ua/books-book-105.html>.
8. Мазурок М. Критерії та показники розвитку професійної компетентності педагогів у процесі підвищення їх кваліфікації / М. Мазурок [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://novadumka.at.ua/publ/kriteriji_ta_pokazniki_rozvitku_profesijnoi_kompetentnosti_pedagogiv_u_procesi_pidvishhenja_ikvalifikaciji/1-1-0-7.
9. Обґрунтування, концепція та комплексна програма дослідження «Освітологічні засади забезпечення якості освіти в університеті». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://kubg.edu.ua/images/stories/Departaments/-osvitology/progr_doslidzh_16-20.pdf
10. Про освіту. Закон України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>.
11. Ріктор Т. Л. Якість освітніх послуг як показник економічного розвитку України / Т. Л. Ріктор. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.confcontact.com/2012_06_14/ek3_rikto.htm.
12. Словник української мови: в 11 т. – К.: Наук. думка, 1973. – Т. 4. – С. 349.
13. Толочко С. В. Засоби діагностики якості вищої освіти як складова галузевих стандартів у контексті європейської інтеграції України / С. В. Толочко // Вісник Національної академії оборони України – 2010. – Вип. 2 (15). – С. 90–96.
14. Толочко С. В. Формування методичної компетентності викладачів спеціальних дисциплін вищих аграрних навчальних закладів: дис. ... канд. пед. наук / С. В. Толочко. – К., 2012. – 309 с.
15. N. Ridey. Methodology of experts evaluation of the results of knowledge, programs and plans of development / N. Ridey, S. Tolochko // Collective monograph: Development and modernization of pedagogical and psychological sciences: experience of Poland and prospects of Ukraine, Vol. 3. – 2017. – P. 170–189.
16. Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area / European Network for Quality Assurance in Higher Education. – Helsinki, Finland, 2009, 3rd edition. – P. 41.

REFERENCES

1. Barabash O. O., Barabash T. M., Hostryk O. M. Problemni pytannya upravlinnya yakystyu pidhotovky fakhivtsiv / Barabash O. O., Barabash T. M., Hostryk O. M. [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu: <http://dspace.oneu.edu.ua/jspui/bitstream/.pdf>
2. Haber A. A. Udoskonalennya naukovo-metodolohichnykh zasad zabezpechennya yakosti vyshchoyi ta pislyadyplomnoyi osvity v sferi metrolohiyi: dys.. kand. tekhn. nauk: 05.01.02 / A. A. Haber – Odesa. – 2015. – 188 s.
3. Yesina O. H. Kryteriyi otsinky yakosti pidhotovky suchasnykh fakhivtsiv / O. H. Yesina // Teoriya ta metodyka navchannya fundamental'nykh dystsyplin u vyshchiiy shkoli: zbirnyk naukovykh prats'. – Kryvyi Rih: NMetAU, 2012. – Vyp. VII. – S. 84 – 90.
4. Karpova E. E. Problema otsynuvannya yakosti pidhotovky vchyteliv u vyshchykh navchal'nykh zakladakh v konteksti bolons'koho protsesu / E. E. Karpova. [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu: http://scienceandeducation.pdpu.edu.ua/-doc/2009/7_-2009/23.pdf.pdf
5. Kashkar'ov H. Upravlinnya yakystyu pidhotovky fakhivtsiv yak skladova protsesu formuvannya profesiynoyi kompetentnosti maybutn'oho vchytelya pravoznavstva / H. Kashkar'ov. [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu: http://scienceandeducation.pdpu.edu.ua/doc/2009/7_2009/25.pdf.pdf
6. Kontsepsiya rozvytku pedahohichnoyi osvity. [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-koncepciyi-rozvitku-pedagogichnoyi-osviti>.
7. Kuz'mins'kyi A. I. Pedahohika vyshchoyi shkoly: navch. posib. / A. I. Kuz'mins'kyi. – K.: Znannya, 2005. – 486 s. [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu: <http://www.info-library.com.ua/books-book-105.html>.
8. Mazurok M. Kryteriyi ta pokaznyky rozvytku profesiynoyi kompetentnosti pedahohiv u protsesi pidvyshchennya yikh kvalifikatsiyi / M. Mazurok [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu: http://novadumka.at.ua/publ/kriteriji_ta_pokazniki_rozvitku_profesijnoyi_kompetentnosti_pedagogiv_u_procesi_pidvishhennja_jikh_kvalifikaciyi/1-1-0-7
9. Obgruntuvannya, kontsepsiya ta kompleksna prohrama doslidzhennya «Osvitolohichni zasady zabezpechennya yakosti osvity v universyteti». [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu do resursu: http://kubg.edu.ua/images/stories/Departaments/-osvitology/progr_doslidzh_16-20.pdf
10. Pro osvitu. Zakon Ukrainy. [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>.
11. Riktor T. L. Yakist' osvity posluh yak pokaznyk ekonomichnoho rozvytku Ukrainy / T. L. Riktor [Elektronnyy resurs] – Rezhym dostupu: http://www.confcontact.com/2012_06_14/ek3_riktor.htm.
12. Slovnyk ukraïns'koyi movy: v 11 t. – K.: Nauk. dumka, 1973. – T. 4. – S. 349.
13. Tolochko S. V. Zasoby diahnozyky yakosti vyshchoyi osvity yak skladova haluzevykh standartiv u konteksti yevropeys'koyi intehratsiyi Ukrainy / S.V. Tolochko // Visnyk Natsional'noyi akademiyi oborony Ukrainy – 2010. – Vyp. 2 (15). – S. 90 – 96.
14. Tolochko S. V. Formuvannya metodychnoyi kompetentnosti vykladachiv spetsial'nykh dystsyplin vyshchykh ahramnykh navchal'nykh zakladiv: dys. ... kand. ped. nauk / S. V. Tolochko. – K., 2012. – 309 s.
15. N. Ridey. Methodology of experts evaluation of the results of knowledge, programs and plans of development / N. Ridey, S. Tolochko // Collective monograph: Development and modernization of pedagogical and psychological sciences: experience of Poland and prospects of Ukraine, Vol. 3. – 2017. – R. 170 –189.
16. Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area / European Network for Quality Assurance in Higher Education. – Helsinki, Finland, 2009, 3rd edition. – P. 41.

Стаття надійшла в редакцію 25.05.2018 р.

УДК 378:373.091.12.011.3-051

МАРІЯ БОЙКО

ID ORCID<https://orcid.org/0000-0002-3864-1044>

mariyaboynodek@gmail.com

кандидат педагогічних наук, доцент

Тернопільський національний педагогічний університет

імені Володимира Гнатюка

м. Тернопіль, вул. Максима Кривоноса, 2